

אלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן –

These are believed to testify as adults what they saw in their childhood

OVERVIEW

The משנה mentions various cases where an adult is believed to testify regarding something that he saw while he was still a child (before מצוה בר). תוספות discusses whether he can be believed (even) if he gives this testimony as a קטן.

משמע דבקוטנן לא מהימן אפילו בדרבנן דהא מוקי לה בגמרא¹ בתרומה דרבנן² -

It appears from the גמרא that as children they are not believed even regarding a תרומה issue, for the גמרא establishes the testimony (in the משנה) regarding that it means he is believed, as an adult, (only) regarding תרומה דרבנן; proving that even by a דרבנן they are believed only later when they become גדולים, but not when they are still קטנים.

תוספות asks:

וקשה לרבינו יצחק בן אשר דאמר בפרק קמא דפסחים (דף ד, ב³ ושם) -

And the א"ר has a difficulty; for the ברייתא in the first פרק of מסכת פסחים states - דנאמנים על בדיקת חמץ אפילו נשים ועבדים וקטנים -

- חמץ That even women, slaves or children are believed regarding searching for חמץ ופריך מידי מששא אית בהו⁴ ומשני הואיל ובדיקת חמץ דרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן -

And the גמרא asks; is there any substance to what the נשים ועבדים וקטנים say; and the גמרא answers that since בדיקת חמץ is only מדרבנן, so the רבנן believed them regarding a רבנן issue, i.e. בדיקת חמץ. It is evident from that גמרא that when it comes to a דרבנן we do believe קטנים, why does our משנה imply that even by a דרבנן we do not believe קטנים?!

תוספות answers:

ויש לומר דהתם היינו טעמא משום דבדיקת חמץ הוא בידו לכן נאמן אפילו קטן בדרבנן -

And one can say that there (by בדיקת חמץ) the reason why we believe even a קטן if it is a דרבנן, because בדיקת חמץ is in his 'hand' [power]; he is capable to be בודק on his own, therefore if he testifies that he was בודק he is believed.⁵ However here by תרומה it is not בידו to make him a כהן, therefore a קטן is not believed.

¹ כח, ב. See 'Thinking it over' # 1.

² See 'Thinking it over' # 2.

³ The ברייתא is on א, ד; the concluding גמרא is on ב, ד.

⁴ נשים ועבדים וקטנים are not acceptable witnesses.

⁵ The same would be if he testifies that the master was בודק חמץ he is believed because it is בידו.

asks: תוספות

אבל קשה דהיכא דבידו אפילו בדאורייתא אשה מהימנא⁶ -

However there is a difficulty (with this distinction); for whenever it is בידו, a woman is believed even if it is a דאורייתא issue -

דבפרק המדיר (לקמן דף עב, א ושם) תנן וקוצה⁷ לה חלה -

For in פרק המדיר the משנה teaches regarding the status of a woman who is [not] separating חלה (that the husband can divorce her without paying her (כתובה); indicating that otherwise the man trusts his wife that she is separating חלה (which is a דאורייתא) so he can eat from her baking -

ובניקור⁸ מעשים בכל יום שאנו סומכין עליהן⁹ -

And similarly regarding ניקור it is a daily occurrence that we trust the women to do it properly even though it is a דאורייתא; why by בדיקת חמץ (which is also בידו) the גמרא finds it necessary to say that they are believed (only) because it is a דרבנן!

answers: תוספות

ויש לומר דבירושלמי¹⁰ מפרש דבדיקת חמץ הוא טורח ונשים¹¹ עצלניות הן¹² -

And one can say; that in תלמוד ירושלמי he explains that there is a bother to perform בדיקת חמץ, and women are too lazy to do this chore -

ולהכי אי לאו דבדיקת חמץ דרבנן לא הוה מהימני :

So therefore where it not for the fact that בדיקת חמץ is a רבנן obligation (but it would be a דאורייתא) the women would not be believed even though that by other דאורייתא there are believed when it is בידו. However since it is a דרבנן (and also בידו) therefore נשים ועבדים וקטנים are believed.

SUMMARY

בידו is somewhat בדיקת חמץ, therefore נשים ועבדים וקטנים are believed only because it is a דרבנן; by a complete בידו like וחלה, a woman is believed even by a דאורייתא; where it is not בידו at all, only גדולים can testify what they saw (and only by a דרבנן).

⁶ Why does the גמרא in פסחים answer that נשים וכו' are believed because בדיקת חמץ is דרבנן, if it is בידו (as תוספות argues) even if it were דאורייתא the נשים would be believed. See 'Thinking it over' # 3.

⁷ ואינה קוצה לה, amends this to read, הגהות הב"ה.

⁸ ניקור refers to the process of removing (from a slaughtered animal) all the sinews and veins that are forbidden (either because of חלב or גיד הנשה, דם).

⁹ The reason why we trust them for חלה and ניקור is because it is בידם to do it properly.

¹⁰ (ב, ב) in the popular editions of the ירושלמי it is on פ"א ה"א.

¹¹ Presumably this refers (certainly) to [וקטנים]. See 'Thinking it over' # 3.

¹² This makes it like a partial בידו (not a complete בידו); a partial בידו is believed only דרבנן (like בדיקת חמץ); however a complete בידו (like by וחלה וניקור) is believed even by a דאורייתא.

THINKING IT OVER

1. משמע writes that it is משמע that קטנים are not believed, etc.¹³ Why is it just משמע, it is seemingly מוכח (evident)?!¹⁴

2. תוספות infers that a קטן is not believed even by a דרבנן since the גמרא establishes that the נאמנות by תרומה is only by דרבנן.¹⁵ The גמרא establishes the other cases also by a דרבנן (for instance הפרס, בית הפרס, שטרות, etc.) Why does תוספות only mention תרומה?!¹⁶

3. Can a קטן be believed if it is completely בידו in a דאורייתא situation?¹⁷

¹³ See footnote # 1.

¹⁴ See חז"ל בתרא (מ"ת) אות שפו.

¹⁵ See footnote # 2.

¹⁶ See מהרש"א (הארוך).

¹⁷ See footnote # 6 & 11.